ที่ ปน ๐๐๒๓.๓/ว ๑๑๓๔๑

ศาลากลางจังหวัดปัตตานี
ถนนเดชา ปน ๙๔๐๐๐

๘ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ ๒๕๖๒

เรียน นายอำเภอ ทุกอำเภอ นายกเทศมนตรีเมืองปัตตานี และนายกเทศมนตรีเมืองตะลุบัน

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท ๐๘๒๐.๒/ว ๑๑๒๙
ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๔ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยจังหวัดได้รับแจ้งจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นว่า สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ส่งรายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ มาเพื่อให้ กระทรวงมหาดไทยดำเนินการตามข้อเสนอแนะ ผลการตรวจสอบพบว่ามีข้อตรวจพบและข้อเสนอแนะที่สำคัญและส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย

ในการนี้ จึงขอความร่วมมือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่พิจารณาดำเนินการตามข้อตรวจพบและข้อเสนอแนะดังกล่าว ทั้งนี้ ให้ถือปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ แนวทาง และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดด้วย รายละเอียดสิ่งที่ส่งมาด้วยปรากฏตาม QR Code ท้ายหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อดำเนินการต่อไป สำหรับอำเภอขอให้แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ดำเนินการด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ร้อยตรี
(ตระกูล โทธรรม)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น
โทร ๐ ๗๓๓๔ ๙๕๑๙ ต่อ ๑๐๙
โทรสาร ๐ ๗๓๓๓ ๖๕๘๑

ฝ.ยพ.
ปถ.
☑ กง.สส.
☐ กง.กม.
☐ กง.กง.

ลสจ. ปัตตานี
รับที่ 4253
วันที่ - 2 มิ.ย. 2564
เวลา 10.46 น.

ที่ มท ๐๘๒๐.๒/ว๑๑๒๙

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๑ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ ๒๕๖๒

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ส่งรายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ มาเพื่อให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการตามข้อเสนอแนะ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นขอเรียนว่า ผลการตรวจสอบมีข้อตรวจพบและข้อเสนอแนะที่สำคัญและส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย จึงขอความร่วมมือจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่พิจารณาดำเนินการตามข้อตรวจพบและข้อเสนอแนะดังกล่าว ทั้งนี้ ให้ถือปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ แนวทาง และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดด้วย รายละเอียดสิ่งที่ส่งมาด้วยปรากฏตาม QR Code ท้ายหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายประยูร รัตนเสนีย์)
อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

กองสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น
โทร. ๐ ๒๒๔๑ ๙๐๐๐ ต่อ ๒๑๑๒
โทรสาร ๐ ๒๒๔๑ ๒๐๖๖

สิ่งที่ส่งมาด้วย

รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพ การจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2562

กระทรวงมหาดไทย

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

17 ธันวาคม 2563

สารบัญ

		หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร		ก – ฉ
บทที่ 1	บทนำ	1
	ความเป็นมาในการตรวจสอบ	1
	วัตถุประสงค์ในการตรวจสอบ	3
	ขอบเขตและวิธีการตรวจสอบ	3
	ระยะเวลาการตรวจสอบ	5
บทที่ 2	**ผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะ**	6
	ข้อตรวจพบที่ 1 การจัดทำประมาณการรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ครอบคลุมจำนวนครัวเรือนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการเก็บและขนมูลฝอย	7
	ข้อตรวจพบที่ 2 การจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด	10
	ข้อตรวจพบที่ 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมแนบท้ายประกาศแตกต่างกันและไม่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจ และมีการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายด้านการบริหารจัดการมูลฝอย	11
	ข้อตรวจพบที่ 4 ข้อสังเกตสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	14
	ข้อเสนอแนะ	19
ภาคผนวก		22
คณะผู้บริหารการตรวจสอบและผู้ตรวจสอบ		

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงประเภทข้อตรวจพบสำคัญที่พบจากการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 แห่ง	7
ตารางที่ 2	แสดงข้อมูลการจัดทำประมาณการรายได้ตามเทศบัญญัติและรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. จำนวน 71 แห่ง	8
ตารางที่ 3	แสดงข้อมูลประมาณการรายได้ตามเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติ และรายได้ที่จัดเก็บได้จริงของปีงบประมาณ 2562 กับปีงบประมาณ 2561 ของ อปท. จำนวน 71 แห่ง	9
ตารางที่ 4	แสดงข้อมูลจำนวนครัวเรือนที่เกี่ยวกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย ในปีงบประมาณ 2562 ของ อปท. จำนวน 51 แห่ง	9
ตารางที่ 5	แสดงข้อมูลการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด จำนวน 67 แห่ง	10
ตารางที่ 6	แสดงข้อมูลข้อบัญญัติและเทศบัญญัติสำหรับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 แห่ง	12
ตารางที่ 7	แสดงข้อมูลรายได้การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยและค่าใช้จ่ายในการเก็บและขนมูลฝอย ปีงบประมาณ 2560 – 2562 ของ อปท. จำนวน 67 แห่ง	13
ตารางที่ 8	แสดงการเปรียบเทียบรายได้การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยกับค่าใช้จ่ายในการเก็บและขนมูลฝอยปีงบประมาณ 2562 ของ อปท. จำนวน 59 แห่ง	14
ตารางที่ 9	แสดงข้อสังเกตสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท.	15
ตารางที่ 10	แสดงลักษณะของปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการดำเนินงานการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. จำนวน 71 แห่ง	18

สารบัญภาคผนวก

		หน้า
ภาคผนวกที่ 1	แสดงรายชื่อหน่วยรับตรวจและประเด็นที่ตรวจพบจากการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 แห่ง	23
ภาคผนวกที่ 2	ลักษณะข้อเสนอแนะที่สำคัญตามผลการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 แห่ง	28

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 20 มาตรา 54 มาตรา 55 มาตรา 58 มาตรา 63 และมาตรา 65 ได้กำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ประกอบกับมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 และมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และมาตรา 97 แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ออกข้อบัญญัติและเทศบัญญัติเพื่อใช้บังคับในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเองได้ และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดเก็บให้มีความสอดคล้องกับค่าใช้จ่ายจริง ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินอาศัยหน้าที่และอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561 มาตรา 86 ที่กำหนดว่ากรณีผลการตรวจสอบปรากฏว่าหน่วยรับตรวจจัดเก็บรายได้หรือผลตอบแทนไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือสัญญา ให้ผู้ว่าการมีหนังสือแจ้งข้อบกพร่องพร้อมทั้งข้อเสนอแนะไปยังหน่วยรับตรวจเพื่อดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินจึงได้กำหนดให้ตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 และมอบหมายให้สำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดและสำนักตรวจสอบการเงินและบริหารพัสดุที่ 24 ดำเนินการตรวจสอบ โดยเลือกตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. จำนวน 71 แห่ง จำแนกเป็นเทศบาลนคร จำนวน 11 แห่ง เทศบาลเมือง จำนวน 58 แห่ง เทศบาลตำบล จำนวน 1 แห่ง และสำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 แห่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ อปท. ให้ความสำคัญและเพิ่มความสามารถในการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยได้อย่างครบถ้วน ทั่วถึง และเป็นธรรม รวมถึงเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้ อปท. มีรายได้เพิ่มขึ้นสำหรับนำไปใช้ในการบริการสาธารณะและพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

จากการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. จำนวน 71 แห่ง มีประเด็นข้อตรวจพบที่สำคัญและส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย 4 ประการ ดังนี้

ข้อตรวจพบที่ 1 การจัดทำประมาณการรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ครอบคลุมจำนวนครัวเรือนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการเก็บและขนมูลฝอย

จากการตรวจสอบ อปท. ทั้งหมด 71 แห่ง พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ จำนวน 67 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 94.37 มีการประมาณการรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ครอบคลุมจำนวนครัวเรือนที่ อปท. ให้บริการเก็บและขนมูลฝอย โดยพบว่ารายได้ที่จัดเก็บได้จริงไม่สัมพันธ์กับการจัดทำประมาณการรายได้ เช่น อปท. จำนวน 9 แห่ง มีการประมาณการรายได้ปีงบประมาณ 2562 ต่ำกว่าปี 2561 แต่ปรากฏว่า อปท. จำนวน 6 แห่ง ในจำนวน 9 แห่ง มีการจัดเก็บรายได้จริงสูงกว่าประมาณการที่ตั้งไว้ โดยบางแห่งสูงมากกว่า 10 ล้านบาท ซึ่งในจำนวน 6 แห่ง มีจำนวน 4 แห่ง ที่รายได้ที่จัดเก็บได้จริงสูงกว่าปีที่ผ่านมาและสูงกว่าประมาณการที่ตั้งไว้ สำหรับในปีงบประมาณ 2562 พบว่า อปท. จำนวน 51 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 71.83 มีจำนวนครัวเรือนที่อยู่ในความรับผิดชอบรวมทั้งหมด 3,824,184 ครัวเรือน สามารถให้บริการเก็บและขนมูลฝอยจำนวน 2,997,633 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 78.39 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด โดยมีครัวเรือนที่จ่ายค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยให้แก่ อปท. จำนวน 2,355,728 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 78.59 ของจำนวนครัวเรือนที่ให้บริการ และมีครัวเรือนที่ไม่ได้จ่ายค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยให้แก่ อปท. จำนวน 641,905 ครัวเรือน สำหรับ อปท. ที่เหลือจำนวน 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 28.17 ไม่สามารถระบุจำนวนครัวเรือนที่ให้บริการเก็บและขนมูลฝอยและจำนวนครัวเรือนที่สามารถจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยได้

ข้อตรวจพบที่ 2 การจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

จากการตรวจสอบ อปท.จำนวน 71 แห่ง พบว่า มีการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดที่สำคัญจำนวน 5 ประการ ได้แก่ 1) การจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนคุมเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่เป็นปัจจุบัน 2) การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่เป็นไปตามอัตราที่ประกาศในท้ายเทศบัญญัติ 3) การจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ครบถ้วนครอบคลุมทุกครัวเรือนที่ให้บริการ 4) การจัดทำหลักฐานการรับเงินมีรายละเอียดไม่ครบถ้วน/การนำส่งเงินไม่เป็นไปตามระเบียบ หรือมีการบันทึกรายการบัญชีไม่ถูกต้องและไม่เป็นปัจจุบัน และ 5) การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไม่ครอบคลุมทุกประเภทของผู้รับบริการ

ข้อตรวจพบที่ 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมแนบท้ายประกาศแตกต่างกันและไม่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจ และมีการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายด้านการบริหารจัดการมูลฝอย

3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมท้ายประกาศแตกต่างกันและไม่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจ

จากการตรวจสอบข้อบัญญัติและเทศบัญญัติสำหรับใช้ในการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 แห่ง พบว่า อปท. ส่วนใหญ่มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมแนบท้ายประกาศไม่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน โดยมี อปท. จำนวน 64 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 90.14 ใช้เทศบัญญัติที่ประกาศไว้ก่อนปี พ.ศ. 2559 ทั้งที่กฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย และอัตราค่าธรรมเนียมอื่น ๆ พ.ศ. 2538 และ 2545 ที่ อปท. ใช้อ้างอิงในการจัดทำเทศบัญบัติหรือข้อบัญญัติได้ถูกยกเลิกไปแล้ว และเมื่อพิจารณาอัตราค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บประเภทมูลฝอยทั่วไปสำหรับบ้านเรือนต่ำที่สุด พบว่า อปท. จำนวน 31 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 43.66 กำหนดไว้ที่วันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเดือนละ 20 บาท และมี อปท. บางแห่งได้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมต่ำที่สุดเพียงเดือนละ 5 บาท ทั้งที่ตามกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้งและการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. 2559 ได้มีการกำหนดค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยทั่วไป กรณีที่มีปริมาณวันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร ให้สามารถจัดเก็บได้ถึงเดือนละ 65 บาท นอกจากนี้ยังพบว่า อปท. ส่วนใหญ่จำนวน 65 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 91.55 ไม่ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บประเภทมูลฝอยติดเชื้อ และ อปท.ทั้งหมด 71 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100 ไม่มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บประเภทมูลฝอยที่เป็นพิษ/อันตรายจากชุมชน ซึ่งมูลฝอยประเภทติดเชื้อและเป็นพิษ/อันตรายจากชุมชน จะต้องทำการจัดเก็บและขนโดยใช้อุปกรณ์ในการจัดเก็บแยกจากมูลฝอยทั่วไปเนื่องจากมีอันตรายซึ่งจะทำให้มีค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บและขนสูงขึ้น อีกทั้งยังพบว่า อปท. ส่วนใหญ่จำนวน 58 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 81.69 ไม่ได้กำหนดอัตราค่าบริการกำจัดมูลฝอยไว้ และ อปท.ส่วนใหญ่จำนวน 67 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 94.37 มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาตดำเนินกิจการเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการเก็บและกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยทั่วไปเท่านั้น โดยไม่ครอบคลุมใบอนุญาตประเภทอื่น ๆ เช่น การเก็บ ขน และกำจัดมูลฝอยติดเชื้อหรือมูลฝอยที่เป็นพิษ

3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายด้านการบริหารจัดการมูลฝอย

จากการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. จำนวน 71 แห่ง ซึ่งมี อปท. ให้ข้อมูลจำนวน 67 แห่ง พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ 59 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 88.06 ของจำนวนที่ให้ข้อมูล มีรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยในปีงบประมาณ 2562 น้อยกว่าค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินการเก็บและขนมูลฝอย โดยมี อปท. เพียง 8 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 11.94 ของจำนวนที่ให้ข้อมูลทั้งหมด 67 แห่ง เท่านั้น ที่มีรายได้มากกว่าค่าใช้จ่าย และเมื่อพิจารณาภาพรวมของรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายของ อปท. รวมทั้งหมด 67 แห่ง ในปีงบประมาณ 2560 – 2562 พบว่า รายได้ค่าธรรมเนียมการจัดเก็บและขนมูลฝอยน้อยกว่าค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเก็บและขนมูลฝอยประมาณปีละ 4 พันล้านบาท หรือสามารถจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมได้ประมาณร้อยละ 17 ของค่าใช้จ่ายในแต่ละปีเท่านั้น นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. จำนวน 59 แห่ง พบว่า มี อปท. จำนวน 7 แห่ง ที่มีค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้ถึง 20 ล้านบาท

ข้อตรวจพบที่ 4 ข้อสังเกตสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการตรวจสอบ อปท.จำนวน 71 แห่ง พบว่ามีข้อสังเกตสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. โดยจำแนกเป็น 4 ประการ ได้แก่ 1) การไม่นำลูกหนี้ค้างชำระมาตั้งเป็นลูกหนี้ ณ วันสิ้นปีงบประมาณ 2562 2) การไม่มีมาตรการเร่งรัด ติดตามการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย 3) การไม่มีการจัดทำประกาศหรือการประชาสัมพันธ์หรือหนังสือแจ้งให้ผู้ใช้บริการมาชำระค่าธรรมเนียม และ 4) การไม่มีการจัดทำรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานด้านการดำเนินการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยเป็นรายเดือน เพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นให้ทราบปัญหา อุปสรรค และหาแนวทางแก้ไข

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด สร้างความเป็นธรรมกับประชาชนผู้ที่ชำระค่าธรรมเนียมอย่างสม่ำเสมอ ลดความขัดแย้ง และทำให้ประชาชนเข้าใจอย่างถูกต้องว่า ประชาชนคือผู้ก่อมลพิษ ประชาชนต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการมูลฝอย ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นควรให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

1. พิจารณานำร่างกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและยกเว้นค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย พ.ศ. ....เสนอผู้มีอำนาจออกกฎกระทรวงดังกล่าวเพื่อการบังคับใช้

ซึ่งร่างกฎกระทรวงดังกล่าวได้ผ่านมติคณะรัฐมนตรีแล้วเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2560 และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดสรรงบประมาณให้สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (งบประมาณจังหวัดละ 55,000.00 บาท) จัดทำโครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรับรู้และเข้าใจในร่างกฎกระทรวงดังกล่าวแล้ว ตามหนังสือด่วนที่สุด ที่ มท 0810.5/ว1725 ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2560 ซึ่งประโยชน์ที่จะได้รับจากการประกาศใช้กฎกระทรวงดังกล่าว จะทำให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่และมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เกิดความเป็นธรรมในการจ่ายค่าธรรมเนียมตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย รวมถึงการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจัดเก็บ ขนและกำจัดมูลฝอยจะสอดคล้องกับต้นทุนที่แท้จริงในการบริหารจัดการมูลฝอย

2. กรณีร่างกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและยกเว้นค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย พ.ศ. .... ตามข้อ 1 มีเหตุไม่สามารถประกาศเพื่อใช้บังคับได้ในอนาคตอันใกล้ ให้แจ้ง อปท. พิจารณาทบทวนการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการเก็บและขนมูลฝอย ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง กำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้งและการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. 2559 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ซึ่งอย่างน้อยก็จะสอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่ในระดับหนึ่ง

3. มอบหมายผู้รับผิดชอบนำรายงานภาพรวมการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฉบับนี้ ไปใช้ประโยชน์โดยการวิเคราะห์หาแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดกรณีต่างๆ ตามผลการตรวจสอบและกำหนดเป็นมาตรการเพื่อให้ อปท. ต่างๆ ทั่วประเทศใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ รวมถึงแจ้งให้ อปท. นำข้อมูลจากการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่ได้แจ้งเป็นข้อสังเกตและให้ข้อเสนอแนะไว้ในภาคผนวกที่ 2 มาใช้ในการวางระบบการควบคุมภายในให้เหมาะสม และมีการกำกับดูแล ให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

4. แจ้งให้อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

4.1 ส่งเสริม สนับสนุนและให้ความรู้กับผู้บริหาร อปท. ให้ทราบถึงความสำคัญในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ด้านการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย และให้ อปท. สร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่อย่างถูกต้องว่าผู้ก่อมลพิษต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการมูลฝอย (Polluters Pay Principle : PPP)

4.2 จัดให้มีเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือราชการส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนงานโครงการในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด และในกรณีที่มีความจำเป็นต้องได้รับการอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเสนอความเห็นในการขอจัดตั้งงบประมาณเพื่อประกอบการ

พิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา 34/4 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

5. แจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

5.1 เร่งรัดให้ อปท. ออกข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติ การจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ซึ่งบัญญัติให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ออกข้อกำหนดของท้องถิ่น กำหนดหลักเกณฑ์การจัดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในสถานที่เอกชนที่เปิดให้ประชาชนเข้าไปได้ กำหนดวิธีการคัดแยก เก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยและกิจการอื่นใดที่จำเป็นเกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย เพื่อให้ถูกต้องตามสุขลักษณะ โดยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560

5.2 กำชับให้ อปท. บันทึกข้อมูลด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแบบ มฝ.1 ลงในระบบสารสนเทศของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ระบบข้อมูลกลางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ให้ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวหน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาวิเคราะห์สำหรับวางแผนการบริหารจัดการการเก็บและขนมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

5.3 แจ้งให้ผู้บริหาร อปท. ให้ความสำคัญกับการจัดทำประมาณการรายรับทุกประเภท โดยสั่งการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบทำการสำรวจครัวเรือน สถานประกอบการทุกประเภท รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่อยู่ในข่ายที่ให้บริการการเก็บและขนมูลฝอยให้ ถูกต้อง ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลสำหรับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอย พร้อมทั้งเร่งรัดการประเมินค่าธรรมเนียมฯ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมประจำเดือน/ปี ให้ครบถ้วนถูกต้องและครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่รายที่ชำระค่าธรรมเนียมฯ อย่างสม่ำเสมอ และกรณีผู้อยู่ในข่ายชำระค่าธรรมเนียมฯ ไม่มาชำระค่าธรรมเนียมฯ ต้องบันทึกตั้งเป็นบัญชีลูกหนี้ค่าขยะพร้อมจัดทำรายละเอียดค่าธรรมเนียมฯ ที่ค้างชำระไว้ ทั้งนี้ให้ถือปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ แนวทาง และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาในการตรวจสอบ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการจัดทำ บำรุงรักษา และให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ซึ่งต่อมาได้รับถ่ายโอนภารกิจการจัดบริการสาธารณะจากส่วนราชการให้เป็นหน่วยดำเนินการ โดยยึดหลักการว่า "ประชาชนจะต้องได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการให้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน ภาคประชาสังคม และชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินงานและติดตามตรวจสอบ" ปัจจุบันการขยายตัวของชุมชนเมืองและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลายพื้นที่ได้ประสบปัญหาไม่สามารถบริหารจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลได้ แต่อย่างไรก็ตามปัญหาขยะมูลฝอยจำเป็นจะต้องได้รับการจัดการที่เหมาะสม เนื่องจากส่งผลต่อสุขภาพของประชาชนที่อยู่ในบริเวณนั้น ซึ่งผลกระทบของขยะมูลฝอยต่อสภาวะแวดล้อมจะส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เนื่องจาก

1. ขยะมูลฝอย เป็นแหล่งอาหาร และแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงนำโรค เช่น แมลงวัน แมลงสาบ ยุง ฯลฯ และเป็นที่ซุกซ่อนของหนูและสัตว์อื่นๆ

2. ขยะมูลฝอย ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น และก่อให้เกิดความรำคาญ

3. ขยะมูลฝอยที่ทิ้งเกลื่อนกลาด ถูกลมพัดกระจัดกระจายไปตกอยู่ตามพื้น ทำให้พื้นที่บริเวณนั้นสกปรก ขาดความสวยงาม เป็นที่น่ารังเกียจแก่ผู้พบเห็น และผู้ที่อาศัยบริเวณใกล้เคียง นอกจากนี้ขยะมูลฝอยที่ตกอยู่ หรือถูกทิ้งลงในคูคลอง หรือทางระบายน้ำ จะไปสกัดกั้นการไหลของน้ำ ทำให้แหล่งน้ำสกปรก และเกิดการเน่าเสีย

4. น้ำเสียที่เกิดจากกองขยะมูลฝอยที่กองทิ้งไว้ เป็นน้ำเสียที่มีความสกปรกสูงมาก ซึ่งมีทั้งสารอินทรีย์ สารอนินทรีย์ เชื้อโรค และสารพิษต่างๆ เจือปนอยู่ เมื่อน้ำเสียจากกองขยะมูลฝอยไหลไปตามพื้นดินบริเวณใด จะทำให้บริเวณนั้นสกปรกเกิดความเสื่อมโทรมของพื้นดิน และอาจเปลี่ยนสภาพทำให้ดินมีคุณสมบัติเป็นดินด่างหรือดินกรดได้ ในกรณีที่น้ำเสียจากกองขยะมูลฝอยไหลลงสู่แหล่งน้ำก็จะทำให้คุณภาพน้ำเสียไป ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นแหล่งน้ำผิวดินหรือแหล่งน้ำใต้ดินก็ตามล้วนเป็นอันตรายต่อผู้ใช้น้ำและสิ่งมีชีวิตที่อาศัยในแหล่งน้ำ น้ำที่สกปรกมากหรือมีสารพิษเจือปนอยู่ก็อาจทำให้สัตว์น้ำตายในเวลาอันสั้น นอกจากนั้นสิ่งสกปรกต่างๆ ที่เจือปนในน้ำก็จะส่งผลต่อระบบนิเวศของน้ำ ทำให้สัตว์น้ำที่มีค่าบางชนิดสูญพันธุ์ไป นอกจากนี้น้ำที่มีสิ่งสกปรกเจือปนย่อมไม่เหมาะแก่การอุปโภค บริโภค แม้จะ

นำไปปรับปรุงคุณภาพแล้วก็ตาม เช่น การทำระบบน้ำประปา ซึ่งก็ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ในกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำมากขึ้น

5. ขยะมูลฝอยทำให้เกิดมลพิษแก่อากาศ ขยะมูลฝอยที่กองทิ้งไว้ในเขตชุมชนหรือที่กองทิ้งไว้ในแหล่งกำจัดซึ่งไม่มีการฝังกลบหรือขณะที่ทำการเก็บขนโดยพาหนะที่ไม่มีการปกปิดอย่างมิดชิด ขยะมูลฝอยเหล่านั้นส่งกลิ่นเหม็นน่ารังเกียจและเศษชิ้นส่วนของขยะมูลฝอยจะสามารถปลิวไปในอากาศ ทำให้เกิดความสกปรกแก่บรรยากาศ ซึ่งมีผลต่อสุขภาพของประชาชนและทำความสกปรกให้กับบริเวณข้างเคียงได้

ในทางหลักการแล้วค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอย (Solid waste fee) หมายถึง เงินที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐอาศัยอำนาจตามกฎหมายบังคับจัดเก็บจากประชาชนเนื่องจากการใช้บริการสาธารณะในการจัดการหรือกำจัดขยะมูลฝอย โดยหน่วยงานรัฐหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องจัดเก็บค่าธรรมเนียมให้ถูกต้องครบถ้วนด้วย ซึ่งเป้าหมายสำคัญของการจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอยคือการสะท้อนต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงในการจัดการหรือการกำจัดขยะมูลฝอยโดยให้ผู้ทิ้งเทขยะมูลฝอยเป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 20 มาตรา 54 มาตรา 55 มาตรา 58 มาตรา 63 และมาตรา 65 ได้กำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ประกอบกับมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และมาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติและเทศบัญญัติ เพื่อใช้บังคับในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเองได้ และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดเก็บให้มีความสอดคล้องกับค่าใช้จ่ายจริง ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินได้เห็นความสำคัญของการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. อาศัยหน้าที่และอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561 มาตรา 86 ที่กำหนดว่ากรณีผลการตรวจสอบปรากฏว่าหน่วยรับตรวจจัดเก็บรายได้หรือผลตอบแทนไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือสัญญา ให้ผู้ว่าการมีหนังสือแจ้งข้อบกพร่องพร้อมทั้งข้อเสนอแนะไปยังหน่วยรับตรวจเพื่อดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้น ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินโดยสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดและสำนักตรวจสอบการเงินและบริหารพัสดุที่ 24 จึงได้ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 ทั้งนี้เพื่อให้ อปท. ให้ความสำคัญและเพิ่มความสามารถในการจัดเก็บรายได้

ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยได้อย่างครบถ้วน ทั่วถึง และเป็นธรรม รวมถึงเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้ อปท.มีรายได้เพิ่มขึ้นสำหรับนำไปใช้ในการบริการสาธารณะและพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

วัตถุประสงค์ในการตรวจสอบ

1. เพื่อให้ทราบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดทำประมาณการรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยอย่างครบถ้วนตามจำนวนครัวเรือนที่ให้บริการเก็บและขนมูลฝอยหรือไม่ อย่างไร

2. เพื่อให้ทราบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยอย่างครบถ้วนเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ อย่างไร

3. เพื่อให้ทราบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจและค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการหรือไม่ อย่างไร

4. เพื่อให้ทราบปัญหาอุปสรรคตลอดจนข้อจำกัดในการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย และให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อไป

ขอบเขตและวิธีการตรวจสอบ

ขอบเขตการตรวจสอบ

ตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 แห่ง ในพื้นที่ 70 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย เทศบาลนคร จำนวน 11 แห่ง เทศบาลเมือง จำนวน 58 แห่ง เทศบาลตำบล จำนวน 1 แห่ง และสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 แห่ง

วิธีการตรวจสอบ

1. ศึกษากฎหมาย ระเบียบและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

1.2 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560

1.3 เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 – 2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.4 ข้อบัญญัติและเทศบัญญัติสำหรับใช้ในการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท.

1.5 กฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาตหนังสือรับรองการแจ้งและการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. 2559

1.6 ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

1.7 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560

1.8 หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0808.4/ว 1723 ลงวันที่ 20 มีนาคม 2558 เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติการบันทึกบัญชี การจัดทำทะเบียน และรายงานการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.9 หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0808.3/ว 3431 ลงวันที่ 19 ตุลาคม 2552 เรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.10 หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท 0808.2/ว 3028 ลงวันที่ 6 มิถุนายน 2561 เรื่อง ซักซ้อมแนวทางการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.11 ร่างกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและยกเว้นค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย พ.ศ. .....

2. การตรวจสอบ โดยการรวบรวมข้อมูลและหลักฐาน ดังนี้

2.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1 ตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) การจัดทำประมาณการรายได้การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2562 (จดหมายบันทึกสอบถามหลักเกณฑ์การกำหนดอัตราในการจัดทำประมาณการ)

2) การจัดทำทะเบียนคุมผู้ใช้บริการเก็บและขนมูลฝอย ทะเบียนคุมผู้ชำระค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย ทะเบียนคุมลูกหนี้ผู้อยู่ในข่ายชำระค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย ทะเบียนคุมผู้ขอใช้ถังขยะ และทะเบียนคุมผู้ชำระค่ามูลฝอย เป็นต้น

3) เอกสารหลักฐานการจัดเก็บและการนำส่งรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย ปีงบประมาณ 2562

4) การควบคุมและติดตามผู้ค้างชำระค่าธรรมเนียมการจัดเก็บตามทะเบียนคุม

5) เปรียบเทียบรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยย้อนหลัง 3 ปี (ปีงบประมาณ 2560 – 2562)

6) เปรียบเทียบ/วิเคราะห์ ประมาณการรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยกับข้อมูลจำนวนผู้ใช้บริการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ว่าเป็นปัจจุบันและมีความสัมพันธ์กันหรือไม่

2.1.2 การสอบถามผู้บริหาร อปท. โดยการจัดทำจดหมายบันทึก และการสอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดเก็บและขนมูลฝอยของ อปท.

2.1.3 การสังเกตการณ์ โดยเลือกสังเกตการณ์ผู้ใช้บริการการเก็บและขนมูลฝอยประเภทบ้านพักอาศัยและผู้ประกอบการธุรกิจ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร หอพัก โรงงาน ห้างสรรพสินค้า ปั๊มน้ำมัน และสถานที่ราชการ เป็นต้น โดยเลือกจากทะเบียนคุมผู้ชำระค่าขยะมูลฝอยหรือทะเบียนผู้ประกอบการที่ขอจดทะเบียนพาณิชย์ พร้อมทั้งสอบยันใบเสร็จรับเงินการชำระค่าธรรมเนียม

2.1.4 การเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยรับตรวจชี้แจงแสดงหลักฐานตามประเด็นข้อตรวจพบ โดยการจัดทำจดหมายบันทึกและปิดการตรวจสอบต่อผู้บริหารท้องถิ่นภายหลังการตรวจสอบแล้วเสร็จ

2.1.5 ประชุมปิดการตรวจสอบในภาพรวมกับปลัดกระทรวงมหาดไทยและคณะ

2.2 การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

รวบรวมข้อมูลหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดทำประมาณการรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย ได้แก่ เอกสารจากการตรวจสอบ การสอบถาม การสังเกตการณ์ การนำข้อมูลจากการศึกษาระเบียบมาประมวลผลจำแนกตามประเด็นข้อตรวจพบ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ในลักษณะแจกแจงความถี่ (Frequency) ในรูปแบบค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อจัดทำเป็นรายงานการตรวจสอบฉบับสมบูรณ์

ระยะเวลาการตรวจสอบ

ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563

บทที่ 2
ผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะ

ในการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 ได้เลือกตรวจสอบ อปท.ทั้งหมดจำนวน 71 แห่ง โดยจำแนกเป็นเทศบาลนครจำนวน 11 แห่ง เทศบาลเมืองจำนวน 58 แห่ง เทศบาลตำบลจำนวน 1 แห่ง และสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 15.49 81.69 1.41 และ 1.41 ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยได้อย่างครบถ้วน ทั่วถึง และเป็นธรรม มีการจัดทำประมาณการการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยสัมพันธ์กับฐานข้อมูลจำนวนหลังคาเรือนที่ให้บริการเก็บและขนมูลฝอยที่เป็นปัจจุบัน ครบถ้วน ถูกต้อง รวมถึงเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นสำหรับนำมาบริหารจัดการให้บริการสาธารณะและพัฒนาท้องถิ่นได้มากขึ้น

จากการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. จำนวน 71 แห่ง มีประเด็นข้อตรวจพบที่สำคัญและส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยจำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดทำประมาณการรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ครอบคลุมจำนวนครัวเรือนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการเก็บและขนมูลฝอย จำนวน 67 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 94.37 2) การจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดจำนวน 67 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 94.37 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมแนบท้ายประกาศแตกต่างกันและไม่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจ และมีการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายด้านการบริหารจัดการมูลฝอยจำนวน 59 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 88.06 ของข้อมูลทั้งหมด 67 แห่ง และ 4) ข้อสังเกตสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวน 64 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 90.14 (แสดงดังตารางที่ 1 และภาคผนวกที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงประเภทข้อตรวจพบสำคัญที่พบจากการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 แห่ง

ที่	ประเภทข้อตรวจพบ	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
1	การจัดทำประมาณการรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ครอบคลุมจำนวนครัวเรือนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการเก็บและขนมูลฝอย	67	94.37
2	การจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (จำแนกเป็น 5 ประการ)	67	94.37
3	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมแนบท้ายประกาศแตกต่างกันและไม่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจ และมีการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายด้านการบริหารจัดการมูลฝอย (จำแนกเป็น 2 ประการ)	59	88.06
4	ข้อสังเกตสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (จำแนกเป็น 4 ประการ)	64	90.14

ที่มา : รายงานการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 รายงาน

หมายเหตุ : 1. หน่วยรับตรวจ 1 แห่ง อาจมีข้อตรวจพบมากกว่า 1 ลักษณะ

2. กรณีตามประเด็นข้อตรวจพบที่ 3 จำนวนหน่วยรับตรวจที่นำเสอนถือตามหน่วยรับตรวจที่มีการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายด้านการบริหารจัดการมูลฝอย จำนวน 59 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 88.06 ของข้อมูลทั้งหมด 67 แห่ง

จากข้อตรวจพบในแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อตรวจพบที่ 1 การจัดทำประมาณการรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ครอบคลุมจำนวนครัวเรือนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการเก็บและขนมูลฝอย

ในการจัดทำประมาณการรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองนั้น กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือสั่งการซักซ้อมแนวทางการจัดทำประมาณการรายรับ และแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหนังสือ ที่ มท 0808.2/ว 3028 ลงวันที่ 6 มิถุนายน 2561 และหนังสือ ที่ มท 0808.3/ว 3431 ลงวันที่ 19 ตุลาคม 2552 โดยกำหนดให้รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองและภาษีจัดสรร ให้ประมาณการให้ใกล้เคียงกับปีงบประมาณที่ผ่านมา และกำหนดเป้าหมายในการจัดเก็บรายได้ในแต่ละปีงบประมาณเพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บจริงในปีงบประมาณที่ผ่านมา จากการตรวจสอบ อปท. ทั้งหมด จำนวน 71 แห่ง พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ จำนวน 67 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 94.37 (แสดงดังภาคผนวกที่ 1) มีการจัดทำประมาณการรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ครอบคลุมผู้ใช้บริการเก็บและขนมูลฝอยครบถ้วนทุกหลังคาเรือน โดยข้อมูลตัวเลขการจัดทำประมาณการรายได้ตามเทศบัญญัติ

(รวมประมาณการรายได้ทั้งส่วนที่เป็นการจัดเก็บ ขน การกำจัด และรายได้ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต) และตัวเลขรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยที่จัดเก็บได้จริงในปีงบประมาณ 2560 – 2562 ของ อปท. ทั้งหมดจำนวน 71 แห่ง มีการจัดทำประมาณการรายได้ไว้ที่จำนวนเงิน 801,014,610.00 บาท 2,118,530,920.00 บาท และ 1,667,272,422.00 บาท ตามลำดับ และมีรายได้ที่จัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยได้จริงเท่ากับจำนวนเงิน 858,179,743.67 บาท 902,669,935.49 บาท และ 936,397,655.39 บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 107.14 42.61 และ 56.16 ของที่ประมาณการไว้ ตามลำดับ (แสดงดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลการจัดทำประมาณการรายได้ตามเทศบัญญัติและรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. จำนวน 71 แห่ง

หน่วย : บาท

รายการ	ปีงบประมาณ		
	2560	2561	2562
การประมาณการรายได้ตามเทศบัญญัติ	801,014,610.00	2,118,530,920.00	1,667,272,422.00
รายได้ที่จัดเก็บได้จริง	858,179,743.67	902,669,935.49	936,397,655.39
สูง (ต่ำ) กว่าประมาณการ	57,165,133.67	(1,215,860,984.51)	(730,874,766.61)
จัดเก็บได้จริง (ร้อยละ)	107.14	42.61	56.16
สูง (ต่ำ) กว่าประมาณการ (ร้อยละ)	7.14	(57.39)	(43.84)

ที่มา : แบบจัดเก็บข้อมูลการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 แห่ง

หมายเหตุ : ตัวเลขประมาณที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่มาจากสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร

เมื่อพิจารณาการจัดทำประมาณการรายได้ในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยปีงบประมาณ 2562 เปรียบเทียบกับปีงบประมาณ 2561 ของ อปท. 71 แห่ง พบว่า อปท. จำนวน 35 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 49.29 มีการจัดทำประมาณรายได้ปีงบประมาณ 2562 เท่ากับปี 2561 รองลงมาคือประมาณการรายได้ปีงบประมาณ 2562 สูงกว่าปี 2561 จำนวน 27 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 38.03 และมีการประมาณการรายได้ปีงบประมาณ 2562 ต่ำกว่าปี 2561 จำนวน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 12.68 สำหรับรายได้ที่จัดเก็บได้จริงพบว่าไม่สัมพันธ์กับการจัดทำประมาณการรายได้ เช่น กรณีการประมาณการรายได้ปีงบประมาณ 2562 ต่ำกว่าปี 2561 จำนวน 9 แห่ง แต่ปรากฏว่าส่วนใหญ่จำนวน 6 แห่ง มีการจัดเก็บรายได้จริงสูงกว่าประมาณการที่ตั้งไว้ โดยบางแห่งสูงมากกว่า 10 ล้านบาท ซึ่งในจำนวน 6 แห่ง มีจำนวน 4 แห่ง ที่รายได้ที่จัดเก็บได้จริงสูงกว่าปีที่ผ่านมาและสูงกว่าประมาณการที่ตั้งไว้ (แสดงดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลประมาณการรายได้ตามเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติ และรายได้ที่จัดเก็บได้จริงของปีงบประมาณ 2562 กับปีงบประมาณ 2561 ของ อปท. จำนวน 71 แห่ง

การตั้งประมาณการรายได้ ปีงบประมาณ 2562 กับ ปี 2561	จำนวน / (ร้อยละ)	รายได้ที่จัดเก็บได้จริง ปีงบประมาณ 2562	
		ต่ำกว่า ปีงบประมาณ 2561	สูงกว่า ปีงบประมาณ 2561
1. ปีงบประมาณ 2562 เท่ากับ ปี 2561	35 แห่ง / (49.29)	13 แห่ง	22 แห่ง
2. ปีงบประมาณ 2562 สูงกว่า ปี 2561	27 แห่ง / (38.03)	10 แห่ง	17 แห่ง
3. ปีงบประมาณ 2562 ต่ำกว่า ปี 2561	9 แห่ง / (12.68)	3 แห่ง	6 แห่ง
รวมทั้งหมด	**71 แห่ง / (100.00)**	**26 แห่ง / (36.62)**	**45 แห่ง / (63.38)**

ที่มา : แบบจัดเก็บข้อมูลการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 แห่ง

จากการรวบรวมข้อมูลด้านการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ทั้งหมด 71 แห่ง ในปีงบประมาณ 2562 พบว่า อปท. จำนวน 51 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 71.83 มีจำนวนครัวเรือนที่อยู่ในความรับผิดชอบรวมทั้งหมดจำนวน 3,824,184 ครัวเรือน ครัวเรือนที่ให้บริการเก็บและขนมูลฝอยรวมทั้งหมดจำนวน 2,997,633 ครัวเรือน โดยมีครัวเรือนที่จ่ายค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยให้แก่ อปท. รวมทั้งหมดจำนวน 2,355,728 ครัวเรือน และครัวเรือนที่ไม่ได้จ่ายค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยให้แก่ อปท. รวมทั้งหมดจำนวน 641,905 ครัวเรือน สำหรับ อปท. ที่เหลือจำนวน 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 28.17 ไม่สามารถระบุจำนวนครัวเรือนที่ให้บริการเก็บและขนมูลฝอยและจำนวนครัวเรือนที่สามารถจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยได้ เนื่องจากไม่ได้จัดทำฐานข้อมูลหรือทะเบียนคุมผู้อยู่ในข่ายต้องชำระค่าธรรมเนียมอย่างครบถ้วน (แสดงดังตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลจำนวนครัวเรือนที่เกี่ยวกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย ในปีงบประมาณ 2562 ของ อปท. จำนวน 51 แห่ง

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)
1. ครัวเรือนทั้งหมดของ อปท.	3,824,184
2. ครัวเรือนที่ให้บริการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท.	2,997,633
3. ครัวเรือนที่จ่ายค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท.	2,355,728
4. ครัวเรือนที่ไม่จ่ายค่าธรรมเนียมการเก็บและขนให้แก่ อปท.	641,905

ที่มา : แบบจัดเก็บข้อมูลการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562

หมายเหตุ : มี อปท. ที่สามารถระบุข้อมูลจำนวนครัวเรือนได้จำนวน 51 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 71.83 และ อปท. ที่ไม่สามารถระบุจำนวนครัวเรือนที่ให้บริการได้จำนวน 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 28.17

ข้อตรวจพบที่ 2 การจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

จากการตรวจสอบ อปท.จำนวน 71 แห่ง พบว่า มีการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดที่สำคัญ โดยจำแนกเป็น 5 ประการ ได้แก่ 1) อปท.ส่วนใหญ่จำนวน 57 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 80.28 มีการจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนคุมเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่เป็นปัจจุบัน 2) อปท. จำนวน 38 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 53.52 มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่เป็นไปตามอัตราที่ประกาศในท้ายเทศบัญญัติ 3) อปท.จำนวน 34 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 47.89 มีการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ครบถ้วนครอบคลุมทุกครัวเรือนที่ให้บริการ 4) อปท. จำนวน 23 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 32.39 มีการจัดทำหลักฐานการรับเงินมีรายละเอียดไม่ครบถ้วน/การนำส่งเงินไม่เป็นไปตามระเบียบ หรือมีการบันทึกรายการบัญชีไม่ถูกต้องและไม่เป็นปัจจุบัน และ 5) อปท.จำนวน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 12.68 มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไม่ครอบคลุมทุกประเภทของผู้รับบริการ (แสดงดังตารางที่ 5 และภาคผนวกที่ 1)

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด จำนวน 67 แห่ง

ที่	ข้อบกพร่อง	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
1	การจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนคุมเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่เป็นปัจจุบัน	57	80.28
2	การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่เป็นไปตามอัตราที่ประกาศในท้ายเทศบัญญัติ	38	53.52
3	การจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ครบถ้วนครอบคลุมทุกครัวเรือนที่ให้บริการ	34	47.89
4	การจัดทำหลักฐานการรับเงินมีรายละเอียดไม่ครบถ้วน/การนำส่งเงินไม่เป็นไปตามระเบียบ หรือมีการบันทึกรายการบัญชีไม่ถูกต้องและไม่เป็นปัจจุบัน	23	32.39
5	การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไม่ครอบคลุมทุกประเภทของผู้รับบริการ	9	12.68

ที่มา : รายงานการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 รายงาน

หมายเหตุ : 1. หน่วยรับตรวจ 1 แห่ง อาจมีข้อบกพร่องมากกว่า 1 ข้อ

2. มีหน่วยรับตรวจที่มีการปฏิบัติตามกฎหมายครบถ้วนทั้ง 5 รายการ จำนวน 4 แห่ง และมีหน่วยรับตรวจที่มีการปฏิบัติไม่เป็นไปตามกฎหมายในบางข้อจำนวน 67 แห่ง

ข้อตรวจพบที่ 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมแนบท้ายประกาศแตกต่างกันและไม่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจ และมีการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายด้านการบริหารจัดการมูลฝอย

3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมแนบท้ายประกาศแตกต่างกันและไม่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจ

จากการตรวจสอบข้อบัญญัติและเทศบัญญัติสำหรับใช้ในการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 แห่ง พบว่า อปท. ส่วนใหญ่มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมแนบท้ายประกาศไม่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน โดยมี อปท. 64 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 90.14 ใช้เทศบัญญัติที่ประกาศไว้ก่อนปี พ.ศ. 2559 ทั้งที่กฎกระทรวงว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย และอัตราค่าธรรมเนียมอื่น ๆ พ.ศ. 2538 และ 2545 ที่ อปท. ใช้อ้างอิงได้ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยให้ใช้กฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้งและการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. 2559 แทน สำหรับอ้างอิงอัตราค่าธรรมเนียมการจัดเก็บและขนมูลฝอยในปี 2562 โดยเมื่อพิจารณาอัตราค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บประเภทมูลฝอยทั่วไปสำหรับบ้านเรือนต่ำที่สุด พบว่า อปท. จำนวน 31 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 43.66 กำหนดไว้ที่วันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเดือนละ 20 บาท ส่วนที่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมต่ำที่สุดคือวันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร จะเรียกเก็บเพียงเดือนละ 5 บาท ทั้งที่ตามกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้งและการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. 2559 ได้มีการกำหนดค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยทั่วไป กรณีที่มีปริมาณวันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร ให้สามารถจัดเก็บได้ถึงเดือนละ 65 บาท สำหรับการกำหนดประเภทอัตราค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บ พบว่า อปท. ทั้งหมด 71 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100 ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บประเภทมูลฝอยทั่วไป และมี อปท. เพียง 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.45 ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บประเภทมูลฝอยติดเชื้อ ส่วน อปท. ที่เหลือส่วนใหญ่จำนวน 65 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 91.55 ไม่ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บประเภทมูลฝอยติดเชื้อแต่อย่างใด และ อปท. ทั้งหมด 71 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100 ไม่มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บประเภทมูลฝอยที่เป็นพิษ/อันตรายจากชุมชน ทั้งที่มูลฝอยประเภทดังกล่าวจะต้องทำการจัดเก็บและขนโดยใช้อุปกรณ์ในการจัดเก็บแยกจากมูลฝอยทั่วไปเนื่องจากมีอันตรายซึ่งจะทำให้มีการค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บและขนสูงขึ้น และมี อปท.จำนวน 13 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 18.31 ได้กำหนดอัตราค่าบริการกำจัดมูลฝอย สำหรับ อปท. ส่วนใหญ่จำนวน 58 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 81.69 ไม่ได้กำหนดอัตราค่าบริการกำจัดมูลฝอยไว้

นอกจากนี้ยังพบว่า อปท. ส่วนใหญ่จำนวน 67 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 94.37 มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาตดำเนินกิจการเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการเก็บและกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยทั่วไปเท่านั้น โดยไม่ครอบคลุมใบอนุญาตประเภทอื่นๆ เช่น การเก็บ ขน และกำจัดมูลฝอยติดเชื้อหรือมูลฝอยที่เป็นพิษ (แสดงดังตารางที่ 6 และภาคผนวกที่ 1)

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลข้อบัญญัติและเทศบัญญัติสำหรับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 แห่ง

ที่	รายการ	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
1	**ระยะเวลาการประกาศใช้เทศบัญญัติ**		
	– ระหว่าง ปี พ.ศ. 2538 – 2559	64	90.14
	– ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นต้นไป	7	9.86
2	**ประเภทอัตราค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บ**		
	– ประเภทมูลฝอยทั่วไป	71	100.00
	– ประเภทมูลฝอยติดเชื้อ	6	8.45
	– ประเภทมูลฝอยที่เป็นพิษ/อันตรายจากชุมชน	–	–
	– ค่าบริการกำจัดมูลฝอย	13	18.31
3	**อัตราค่าธรรมเนียมต่ำสุดที่ใช้จัดเก็บสำหรับบ้านเรือน ประเภทมูลฝอยทั่วไป (บาท/เดือน)**		
	– วันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร เดือนละ 5 บาท	1	1.41
	– วันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร เดือนละ 10 บาท	9	12.68
	– วันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร เดือนละ 12 บาท	1	1.41
	– วันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร เดือนละ 15 บาท	4	5.63
	– วันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร เดือนละ 20 บาท	31	43.66
	– วันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร เดือนละ 25 บาท	2	2.82
	– วันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร เดือนละ 30 บาท	14	19.72
	– วันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร เดือนละ 40 บาท	6	8.45
	– เหมาจ่ายอาคารบ้านเรือนละ 20 บาทต่อเดือน	1	1.41
	– ครั้งละ 250 บาทต่อลูกบาศก์เมตร	1	1.41
	– มีการคัดแยกและจัดวางที่รองรับ เกิน 50 ลิตร เดือนละ 20 บาท – ไม่มีการคัดแยกและไม่จัดวางที่รองรับ ไม่เกิน 50 ลิตร เดือนละ 80 บาท	1	1.41
4	**ค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาตดำเนินกิจการ**		
	– มีการออกใบอนุญาต	67	94.37
	– ไม่มีการออกใบอนุญาต	4	5.63

ที่มา : รายงานการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 รายงาน

ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 34/1 ที่กำหนดให้หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตพื้นที่และให้เป็นหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นที่จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ตามอัตราที่กำหนดในข้อกำหนดของท้องถิ่น ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและภาระค่าใช้จ่ายจริงในการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยจำนวนมากที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ในการดำเนินการ แต่จากข้อมูลข้างต้นพบว่าปัจจุบัน อปท. ส่วนใหญ่ยังไม่ได้พิจารณาทบทวน ปรับปรุง เพิ่มเติม ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ที่เปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด

3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายด้านการบริหารจัดการมูลฝอย

จากการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. จำนวน 71 แห่ง ซึ่งมี อปท. ให้ข้อมูลจำนวน 67 แห่ง พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ 59 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 88.06 ของจำนวนที่ให้ข้อมูล มีรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยในปีงบประมาณ 2562 น้อยกว่าค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินการเก็บและขนมูลฝอย โดยมี อปท. เพียง 8 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 11.94 ของจำนวนที่ให้ข้อมูลทั้งหมด 67 แห่ง เท่านั้น ที่มีรายได้มากกว่าค่าใช้จ่าย และเมื่อพิจารณาภาพรวมของรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายของ อปท. รวมทั้งหมด 67 แห่ง ในปีงบประมาณ 2560 – 2562 พบว่า รายได้ค่าธรรมเนียมการจัดเก็บและขนมูลฝอยน้อยกว่าค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเก็บและขนมูลฝอยประมาณปีละ 4 พันล้านบาท หรือสามารถจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมได้ประมาณร้อยละ 17 ของค่าใช้จ่ายในแต่ละปีเท่านั้น นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. จำนวน 59 แห่ง พบว่า มี อปท. จำนวน 7 แห่ง ที่มีค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้ถึง 20 ล้านบาท (แสดงดังตารางที่ 7 – 8 และภาคผนวกที่ 1)

ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลรายได้การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยและค่าใช้จ่ายในการเก็บและขนมูลฝอย ปีงบประมาณ 2560 – 2562 ของ อปท. จำนวน 67 แห่ง

หน่วย : บาท

รายการ	รายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย ปีงบประมาณ		
	2560	2561	2562
1. รายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย	838,142,651.17	881,908,582.29	914,867,354.90
2. ค่าใช้จ่ายในการเก็บและขนมูลฝอย	4,891,047,183.24	5,032,913,940.38	5,085,296,192.21
3. รายได้น้อยกว่าค่าใช้จ่าย	4,052,904,532.07	4,151,005,358.09	4,170,428,837.31
4. รายได้ที่จัดเก็บได้เมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่าย (ร้อยละ)	17.14	17.52	17.99

ที่มา : แบบสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. จำนวน 67 แห่ง

หมายเหตุ : จาก อปท. ที่ตรวจสอบทั้งหมด 71 แห่ง สามารถระบุข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายการเก็บและขนมูลฝอยได้ จำนวน 67 แห่ง สำหรับ อปท. จำนวน 4 แห่ง ไม่สามารถระบุข้อมูลได้ เนื่องจากไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลแยกประเภทการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการจัดเก็บมูลฝอย

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบรายได้การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยกับค่าใช้จ่ายในการเก็บและขนมูลฝอยปีงบประมาณ 2562 ของ อปท. จำนวน 59 แห่ง

จำนวนค่าใช้จ่ายในการเก็บและขนมูลฝอยมากกว่ารายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
1. ไม่เกิน 1 ล้านบาท	2	3.39
2. ตั้งแต่ 1 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 5 ล้านบาท	24	40.68
3. ตั้งแต่ 5 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 10 ล้านบาท	11	18.64
4. ตั้งแต่ 10 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 15 ล้านบาท	9	15.25
5. ตั้งแต่ 15 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 20 ล้านบาท	6	10.17
6. ตั้งแต่ 20 ล้านบาทขึ้นไป	7	11.86

ที่มา : แบบจัดเก็บข้อมูลการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. จำนวน 59 แห่ง

หมายเหตุ : จาก อปท. ทั้งหมดจำนวน 71 แห่ง ให้ข้อมูลจำนวน 67 แห่ง มีกรณีที่จัดเก็บค่าธรรมเนียมได้น้อยกว่าค่าใช้จ่ายจำนวน 59 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 88.06 มีการจัดเก็บรายได้มากกว่าค่าใช้จ่ายจำนวน 8 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.94 ที่เหลือจำนวน 4 แห่ง ไม่สามารถระบุข้อมูลได้

ข้อตรวจพบที่ 4 ข้อสังเกตสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการตรวจสอบ อปท.จำนวน 71 แห่ง พบว่ามีข้อสังเกตสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจำแนกเป็น 4 ประการ ได้แก่ 1) อปท.จำนวน 52 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 73.24 ไม่นำลูกหนี้ค้างชำระมาตั้งเป็นลูกหนี้ ณ วันสิ้นปีงบประมาณ 2562 โดยไม่มีการจัดทำทะเบียนคุมการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ไม่มีการสรุปยอดผู้ชำระค่าธรรมเนียม ยอดที่จัดเก็บได้ จำนวนผู้ค้างชำระที่ยังอยู่ในพื้นที่ และผู้ที่ไม่อยู่ในพื้นที่เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการจัดเก็บอย่างครบถ้วนและนำมาสรุปเป็นยอดจำนวนผู้ค้างชำระเพื่อให้เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมนำไปจัดเก็บพร้อมกับงวดเดือนปัจจุบัน ซึ่งเมื่อพิจารณาข้อมูลที่แสดงดังตารางที่ 4 จะพบว่าในปี 2562 อปท.จำนวน 51 แห่ง มีครัวเรือนที่ไม่ได้จ่ายค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยให้แก่ อปท. รวมทั้งหมดมากถึง 641,905 ครัวเรือน 2) อปท.จำนวน 38 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 53.52 ไม่มีมาตรการ เร่งรัด ติดตามการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย 3) อปท.จำนวน 17 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 23.94 ไม่มีการจัดทำประกาศหรือการประชาสัมพันธ์หรือหนังสือแจ้งให้ผู้ใช้บริการมาชำระค่าธรรมเนียม และ 4) อปท. จำนวน 7 แห่ง

คิดเป็นร้อยละ 9.86 ไม่มีการจัดทำรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานด้านการดำเนินการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย เป็นรายเดือน เพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นให้ทราบปัญหา อุปสรรค และหาแนวทางแก้ไข (แสดงดังตารางที่ 9 และภาคผนวกที่ 1)

ตารางที่ 9 แสดงข้อสังเกตสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท.

ที่	ข้อบกพร่อง	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
1	การไม่นำลูกหนี้ค้างชำระมาตั้งเป็นลูกหนี้ ณ วันสิ้นปีงบประมาณ 2562	52	73.24
2	การไม่มีมาตรการ เร่งรัด ติดตามการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย	38	53.52
3	การไม่มีการจัดทำประกาศหรือการประชาสัมพันธ์หรือหนังสือแจ้งให้ผู้ใช้บริการมาชำระค่าธรรมเนียม	17	23.94
4	การไม่มีการจัดทำรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานด้านการดำเนินการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย เป็นรายเดือน เพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นให้ทราบปัญหา อุปสรรค และหาแนวทางแก้ไข และไม่มีการจัดทำรายงานการควบคุมภายใน	7	9.86

ที่มา : รายงานการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 รายงาน

หมายเหตุ : หน่วยรับตรวจ 1 แห่ง อาจมีข้อบกพร่องมากกว่า 1 ข้อ

ทั้งนี้จากผลการตรวจสอบการจัดเก็บได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 ทั้ง 4 ประเด็นดังกล่าวข้างต้น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินโดยสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัด 70 แห่ง และสำนักตรวจสอบการเงินและบริหารพัสดุที่ 24 ได้แจ้งผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะให้หน่วยรับตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง และควบคุมหรือกำกับมิให้เกิดข้อบกพร่องขึ้นอีก โดยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญจำแนกเป็นลักษณะต่าง ๆ แสดงไว้ในภาคผนวกที่ 2

ผลกระทบ

จากผลการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2562 มีผลกระทบที่สำคัญ ดังนี้

1. กรณีไม่มีการประกาศใช้ร่างกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและยกเว้นค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย พ.ศ. ..... ซึ่งต้องออกตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ทำให้การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท.แต่ละแห่ง ไม่มีมาตรฐานและไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมในการจ่ายค่าธรรมเนียมตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายได้ อีกทั้งไม่สามารถสะท้อนต้นทุน

ที่แท้จริง ซึ่งจากข้อมูลตามโครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรับรู้ในร่างกฎกระทรวงดังกล่าวของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้ระบุข้อมูลของต้นทุนค่าเก็บและขนมูลฝอยทั่วไป อยู่ที่ 1 บาทต่อกิโลกรัม และค่ากำจัดอยู่ที่ 0.50 บาทต่อกิโลกรัม และ อปท. มีค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะรวมกันสูงถึงปีละ 13,000.00 ล้านบาท แต่สามารถจัดเก็บค่าธรรมเนียมได้เพียงปีละ 2,300.00 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 17.69 ของค่าใช้จ่ายเท่านั้น ซึ่งทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลให้ไม่มีเงินพัฒนาชุมชนและจัดหาสิ่งจำเป็นต่อประชาชนในพื้นที่ได้

2. กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมแนบท้ายประกาศแตกต่างกันและไม่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจ และการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายด้านการบริหารจัดการมูลฝอย ส่งผลให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณในการบริหารการจัดเก็บและขนมูลฝอยเพิ่มขึ้นทุกปีโดยในปีงบประมาณ 2560 – 2562 อปท. ทั้ง 67 แห่ง มีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บและขนมูลฝอยรวมกัน 3 ปี เป็นเงินทั้งหมด 15,009,257,315.83 บาท ในขณะที่มีรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยรวมกันเพียงจำนวนเงิน 2,634,918,588.36 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 17.56 ของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเท่านั้น

3. กรณีการจัดทำประมาณการรายรับที่ไม่เป็นไปตามแนวทางที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด และการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ครอบคลุมจำนวนครัวเรือนที่ให้บริการ ทำให้ อปท. ไม่สามารถประเมินหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมได้ เนื่องจากเป้าหมายการจัดเก็บที่กำหนดไว้ต่ำกว่าความเป็นจริง ส่งผลให้ อปท. สูญเสียรายได้ที่ควรจะได้รับ และเสียโอกาสในการนำเงินรายได้ค่าธรรมเนียมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาด้านการบริหารจัดการเก็บและขนมูลฝอยหรือด้านอื่นๆ

4. กรณีไม่มีการตั้งบัญชีลูกหนี้หรือไม่มีการเร่งรัดหรือติดตามการจัดเก็บให้ครบถ้วน เป็นการสร้างความไม่เป็นธรรมอย่างเสมอภาคต่อประชาชนที่ได้ชำระครบถ้วน และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนได้ รวมถึงเกิดพฤติกรรมเลียนแบบให้กับผู้ที่เคยชำระครบถ้วนแต่ในอนาคตอาจไม่ชำระค่าธรรมเนียมได้

5. ไม่สามารถสร้างจิตสำนึกของประชาชนในการลดปริมาณขยะตามเป้าหมายในการควบคุมมลพิษของรัฐบาลได้ ซึ่งการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยตามปริมาณการก่อให้เกิดมูลฝอยจะทำให้ประชาชนมีแรงจูงใจในการคัดแยกและรีไซเคิลมูลฝอยนำไปสู่การลดปริมาณมูลฝอยต้นทางก่อนทิ้ง เพื่อเป็นการลดภาระและค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ ขน และการกำจัด ฝังกลบหรือเผามูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ และมีผลดีต่อ สภาพแวดล้อม สุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนอีกด้วย

สาเหตุ

จากประเด็นข้อตรวจพบจากการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2562 มีสาเหตุที่สำคัญ ดังนี้

1. ร่างกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและยกเว้นค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย พ.ศ. .....ยังไม่มีการประกาศใช้ ทำให้ อปท. ไม่มีการปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมแนบท้ายประกาศเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติ ให้เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจและสอดคล้องกับค่าใช้จ่ายด้านการบริหารจัดการมูลฝอย เนื่องจาก อปท. ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าต้องการรอความชัดเจนวิธีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมต่าง ๆ จากร่างกฎกระทรวงดังกล่าวที่คาดว่าจะประกาศใช้ ซึ่งร่างกฎกระทรวงดังกล่าวคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการไปแล้วเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2560 และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดสรรงบประมาณให้จังหวัดจัดทำโครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรับรู้ในร่างกฎกระทรวงดังกล่าวไปแล้วตั้งแต่ปี 2560

2. ผู้บริหาร อปท. ไม่ได้ให้ความสำคัญหรือมุ่งเน้นการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยเท่าที่ควร เนื่องจากเห็นว่าเป็นการบริการสาธารณะที่ อปท. จะต้องจัดบริการให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่อยู่แล้ว

3. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของ อปท. ไม่เข้าใจกระบวนการในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยอย่างชัดเจน จึงทำให้การจัดเก็บปฏิบัติตามแนวทางเดิมที่เคยปฏิบัติมา โดยไม่ได้ศึกษาวิธีการและอัตราการจัดเก็บที่หน่วยงานประกาศใช้ รวมถึงระเบียบและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับบุคลากรใน อปท. มีจำนวนจำกัดและต้องปฏิบัติงานหลายด้าน ทำให้งานการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่มีประสิทธิภาพ

4. อปท. มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในการรายงานผลการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย แต่ไม่มีการกำกับ ดูแล และติดตาม การจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมเก็บและขนมูลฝอย และไม่มีการรายงานปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บรายได้ให้ผู้บริหารทราบเพื่อหาแนวทางแก้ไข รวมถึงไม่มีการจัดวางระบบการควบคุมภายในด้านการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย สำหรับใช้เป็นเครื่องมือเพื่อประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพ

5. จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นด้านปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการดำเนินงานการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเจ้าหน้าที่ อปท. ทั้งหมด 71 แห่ง พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ ประสบปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย เช่น การขาดการสำรวจข้อมูลหรือฐานข้อมูลการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียม ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่เป็นปัจจุบัน รองลงมาคือ ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการชำระค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยเนื่องจากไม่เข้าใจหลักการ

มีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดมลพิษและการจัดการขยะมูลฝอย ระบบการจัดเก็บค่าธรรมเนียมยังไม่มีประสิทธิภาพ และยังไม่มีการคำนวณอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม รวมถึงปัญหาเจ้าหน้าที่ของ อปท. มีจำนวนจำกัดและแต่ละคนจะต้องทำงานหลายหน้าที่ ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายบ่อย เป็นต้น (แสดงดังตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 แสดงลักษณะของปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการดำเนินงานการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. จำนวน 71 แห่ง

ที่	ลักษณะปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัด	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
1	อปท. ขาดการสำรวจข้อมูล หรือฐานข้อมูลการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียม ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่เป็นปัจจุบัน ทำให้มีการจัดเก็บค่าบริการไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด	60	84.51
2	ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการชำระค่าธรรมเนียมเก็บและขนมูลฝอยเนื่องจากไม่เข้าใจหลักการมีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดมลพิษและการจัดการขยะมูลฝอย	50	70.42
3	ระบบการจัดเก็บค่าธรรมเนียมยังไม่มีประสิทธิภาพ และยังไม่มีการคำนวณอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม	44	61.97
4	เจ้าหน้าที่ของ อปท. มีจำนวนจำกัดและรับผิดชอบงานหลายด้าน รวมถึงมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายบ่อย	42	59.15
5	ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะ	40	56.34
6	ปัญหาบ้านว่าง/บ้านเช่าไม่มีคนพักอาศัย/จำนวนผู้อาศัยไม่แน่นอน ทำให้ไม่สามารถจัดเก็บรายได้ได้ครบถ้วน	38	53.52
7	งบประมาณมีจำกัดไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ	25	35.21
8	ประชาชนไม่ยินดีจ่าย เนื่องจากมีความเข้าใจว่าเป็นการบริการของรัฐ และได้จ่ายค่าบริการในภาษีรายได้ไปแล้ว	25	35.21
9	รถเก็บขนขยะและอุปกรณ์ประกอบ มีไม่เพียงพอ และชำรุดบ่อย	20	28.17
10	เทศบัญญัติใช้อัตราเดิมไม่เปลี่ยนแปลง	17	23.94
11	การจัดส่งหนังสือแจ้งทางไปรษณีย์ไม่ถึงผู้รับ	10	14.08
12	เจ้าหน้าที่ของ อปท. ขาดการประสานงานระหว่างกลุ่มงาน	8	11.27
13	หน่วยงานราชการไม่จ่ายค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย	4	5.63

ที่มา : จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่ อปท. จำนวน 71 แห่ง

หมายเหตุ : หน่วยรับตรวจ 1 แห่ง อาจมีลักษณะปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัด มากกว่า 1 ลักษณะ

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด สร้างความเป็นธรรมกับประชาชนผู้ที่ชำระค่าธรรมเนียมอย่างสม่ำเสมอ ลดความขัดแย้ง และทำให้ประชาชนเข้าใจอย่างถูกต้องว่า ประชาชนคือผู้ก่อมลพิษ ประชาชนต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการมูลฝอย ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นควรให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

1. พิจารณานำร่างกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและยกเว้นค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย พ.ศ. .....เสนอผู้มีอำนาจออกกฎกระทรวงดังกล่าวเพื่อการบังคับใช้ ซึ่งร่างกฎกระทรวงดังกล่าวได้ผ่านมติคณะรัฐมนตรีแล้วเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2560 และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดสรรงบประมาณให้สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (งบประมาณจังหวัดละ 55,000.00 บาท) จัดทำโครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรับรู้และเข้าใจในร่างกฎกระทรวงดังกล่าวแล้ว ตามหนังสือด่วนที่สุด ที่ มท 0810.5/ว1725 ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2560 ซึ่งประโยชน์ที่จะได้รับจากการประกาศใช้กฎกระทรวงดังกล่าว จะทำให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่และมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เกิดความเป็นธรรมในการจ่ายค่าธรรมเนียมตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย รวมถึงการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจัดเก็บ ขนและกำจัดมูลฝอยจะสอดคล้องกับต้นทุนที่แท้จริงในการบริหารจัดการมูลฝอย ซึ่งจะทำให้การจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีงบประมาณสำหรับใช้พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

2. กรณีร่างกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและยกเว้นค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย พ.ศ. .....ตามข้อ 1 มีเหตุไม่สามารถประกาศเพื่อใช้บังคับได้ในอนาคตอันใกล้ ให้แจ้ง อปท. พิจารณาทบทวนการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการเก็บและขนมูลฝอย ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง กำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้งและการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. 2559 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ซึ่งอย่างน้อยก็จะสอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้การออกเทศบัญญัติการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่ชัดเจนและเป็นธรรม จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บ ขน และกำจัดมูลฝอย สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเกิดความเป็นธรรมได้

3. มอบหมายผู้รับผิดชอบนำรายงานภาพรวมการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฉบับนี้ ไปใช้ประโยชน์โดยการวิเคราะห์หาแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดกรณีต่างๆ ตามผลการตรวจสอบและกำหนดเป็นมาตรการเพื่อให้ อปท. ต่างๆ ทั่วประเทศใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ รวมถึงแจ้งให้ อปท. นำข้อมูล

จากการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่ได้แจ้งเป็นข้อสังเกตและให้ข้อเสนอแนะไว้ในภาคผนวกที่ 2 มาใช้ในการวางระบบการควบคุมภายในให้เหมาะสม และมีการกำกับดูแล ให้เกิดการปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

4. แจ้งให้อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

4.1 ส่งเสริม สนับสนุนและให้ความรู้กับผู้บริหาร อปท. ให้ทราบถึงความสำคัญในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ด้านการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย และให้ อปท. สร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่อย่างถูกต้องว่าผู้ก่อมลพิษต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการมูลฝอย (Polluters Pay Principle : PPP)

4.2 จัดให้มีเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือราชการส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนงานโครงการในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด และในกรณีที่มีความจำเป็นต้องได้รับการอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเสนอความเห็นในการขอจัดตั้งงบประมาณเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา 34/4 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

5. แจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

5.1 เร่งรัดให้ อปท. ออกข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติ การจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ซึ่งบัญญัติให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ออกข้อกำหนดของท้องถิ่น กำหนดหลักเกณฑ์การจัดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในสถานที่เอกชนที่เปิดให้ประชาชนเข้าไปได้ กำหนดวิธีการคัดแยก เก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยและกิจการอื่นใดที่จำเป็นเกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย เพื่อให้ถูกต้องตามสุขลักษณะโดยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 โดยความเห็นชอบของสภาเทศบาลและผู้ว่าราชการจังหวัด ทั้งนี้ประกาศของกระทรวงมหาดไทยฉบับดังกล่าวยังได้กำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการรณรงค์สร้างความรับรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการลดปริมาณและคัดแยกมูลฝอย เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ มีความตระหนักรู้และรับผิดชอบในการจัดการมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดมูลฝอย รวมตลอดทั้งเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ สำหรับด้านการเก็บ ขน และกำจัดมูลฝอย ได้กำหนดให้หน่วยงานท้องถิ่นประกาศวัน เวลา สถานที่ และเส้นทางการเก็บและขนมูลฝอยให้ผู้ก่อให้เกิดมูลฝอยทราบล่วงหน้าเป็นเวลาพอสมควรด้วย

จากข้อกำหนดของประกาศกระทรวงมหาดไทยจะทำให้หน่วยงานท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายการบริหารจัดการมูลฝอยได้

5.2 กำชับให้ อปท. บันทึกข้อมูลด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแบบ มฝ.1 ลงในระบบสารสนเทศของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ระบบข้อมูลกลางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ให้ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้ข้อมูลที่จะต้องบันทึกได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน อปท. ข้อมูลพื้นฐานด้านขยะ ข้อมูลการเก็บ ขนขยะมูลฝอยและสถานที่กำจัดขยะ ข้อมูลค่าใช้จ่ายในการเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอย ข้อมูลด้านงบประมาณการจัดการขยะมูลฝอยของ อปท. และข้อมูลมิติต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวหน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาวิเคราะห์สำหรับวางแผนการบริหารจัดการการเก็บและขนมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

5.3 แจ้งให้ผู้บริหาร อปท. ให้ความสำคัญกับการจัดทำประมาณการรายรับทุกประเภท โดยสั่งการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบทำการสำรวจครัวเรือน สถานประกอบการทุกประเภท รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่อยู่ในข่ายที่ให้บริการการเก็บและขนมูลฝอยให้ ถูกต้อง ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลสำหรับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอย พร้อมทั้งเร่งรัดการประเมินค่าธรรมเนียมฯ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมประจำเดือน/ปี ให้ครบถ้วนถูกต้องและครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่รายที่ชำระค่าธรรมเนียมฯ อย่างสม่ำเสมอ และกรณีผู้อยู่ในข่ายชำระค่าธรรมเนียมฯ ไม่มาชำระค่าธรรมเนียมฯ ต้องบันทึกตั้งเป็นบัญชีลูกหนี้ค่าขยะพร้อมจัดทำรายละเอียดค่าธรรมเนียมฯ ที่ค้างชำระไว้ ทั้งนี้ให้ถือปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ แนวทาง และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1 แสดงรายชื่อหน่วยรับตรวจและประเด็นที่ตรวจพบจากการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 แห่ง

ที่	หน่วยตรวจสอบ	รายชื่อหน่วยรับตรวจ	ประเด็นข้อตรวจพบ											
			❶	❷					❸		❹			
				2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	3.2	4.1	4.2	4.3	4.4
1	สตจ. พระนครศรีอยุธยา	เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา	✓	✓	✓	✓	–	–	✓	✓	–	✓	–	–
2	สตจ. นครนายก	เทศบาลเมืองนครนายก	✓	–	–	✓	–	–	✓	✓	✓	–	–	–
3	สตจ. สระบุรี	เทศบาลเมืองพระพุทธบาท	✓	–	✓	–	–	–	✓	✓	–	–	–	–
4	สตจ. ปราจีนบุรี	เทศบาลเมืองปราจีนบุรี	✓	✓	–	✓	–	–	✓	✓✓	✓	–	✓	–
5	สตจ. ลพบุรี	เทศบาลเมืองลพบุรี	✓	✓	✓	–	✓	✓	✓	✓✓	✓	✓	–	–
6	สตจ. อ่างทอง	เทศบาลเมืองอ่างทอง	✓	✓	–	✓	✓	–	✓	✓✓	✓	✓	–	–
7	สตจ. ชลบุรี	เทศบาลนครแหลมฉบัง	✓	✓	–	✓	–	–	×	✓	✓	–	✓	–
8	สตจ. ฉะเชิงเทรา	เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา	✓	✓	✓	–	–	–	✓	✓	✓	✓	–	–
9	สตจ. จันทบุรี	เทศบาลเมืองท่าช้าง	✓	✓	✓	–	–	–	✓	✓	✓	✓	–	–
10	สตจ. ระยอง	เทศบาลเมืองบ้านฉาง	✓	✓	✓	–	–	–	✓	✓	✓	✓	–	–
11	สตจ. ตราด	เทศบาลเมืองตราด	✓	✓	✓	–	–	–	✓	✓✓	✓	✓	✓	✓
12	สตจ. สระแก้ว	เทศบาลเมืองสระแก้ว	✓	✓	–	✓	–	–	✓	✓	✓	–	✓	–
13	สตจ. นครราชสีมา	เทศบาลเมืองบัวใหญ่	✓	✓	–	–	✓	–	✓	✓	✓	✓	–	–
14	สตจ. ชัยภูมิ	เทศบาลเมืองชัยภูมิ	✓	✓	✓	–	✓	–	×	✓	✓	–	–	–
15	สตจ. บุรีรัมย์	เทศบาลเมืองบุรีรัมย์	✓	✓	✓	–	–	–	✓	✓	✓	✓	–	–
16	สตจ. สุรินทร์	เทศบาลเมืองสุรินทร์	✓	✓	✓	–	–	✓	✓	✓	✓	–	✓	–
17	สตจ. อุบลราชธานี	เทศบาลเมืองวารินชำราบ	✓	✓	✓	✓	✓	–	✓	✓	✓	–	✓	✓
18	สตจ. อำนาจเจริญ	เทศบาลเมืองอำนาจเจริญ	✓	✓	–	✓	–	–	✓	✓	✓	✓	–	–
19	สตจ. ศรีสะเกษ	เทศบาลเมืองศรีสะเกษ	✓	✓	–	–	–	–	×	✓✓	✓	–	✓	–

ที่	หน่วยตรวจสอบ	รายชื่อหน่วยรับตรวจ	ประเด็นข้อตรวจพบ										
			❶	❷					❸		❹			
				2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	3.2	4.1	4.2	4.3	4.4
20	สตจ. ยโสธร	เทศบาลเมืองยโสธร	–	✓	✓	–	✓	–	✓	✓✓	✓	–	–	–
21	สตจ. มุกดาหาร	เทศบาลเมืองมุกดาหาร	✓	–	✓	–	–	–	✓	✓	✓	✓	–	–
22	สตจ. นครพนม	เทศบาลเมืองนครพนม	✓	✓	✓	✓	✓	–	✓	✓	✓	✓	–	–
23	สตจ. อุดรธานี	เทศบาลเมืองบ้านดุง	✓	✓	–	–	–	–	✓	✓	–	–	✓	–
24	สตจ. หนองบัวลำภู	เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู	✓	✓	–	✓	✓	–	✓	✓	✓	–	–	✓
25	สตจ. สกลนคร	เทศบาลนครสกลนคร	✓	✓	–	–	–	–	✓	n/a	✓	–	–	–
26	สตจ. หนองคาย	เทศบาลเมืองท่าบ่อ	✓	✓	✓	✓	–	–	✓	✓	✓	✓	–	–
27	สตจ. บึงกาฬ	เทศบาลตำบลศรีพนา	✓	✓	–	–	✓	–	✓	✓	✓	–	–	–
28	สตจ. เลย	เทศบาลเมืองเลย	✓	✓	–	✓	✓	–	✓	✓	–	–	✓	✓
29	สตจ. ขอนแก่น	เทศบาลเมืองบ้านทุ่ม	✓	✓	✓	✓	–	–	✓	✓	–	✓	–	–
30	สตจ. กาฬสินธุ์	เทศบาลเมืองกุฉินารายณ์	✓	✓	✓	–	–	–	✓	✓	–	–	–	–
31	สตจ. ร้อยเอ็ด	เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด	✓	✓	–	✓	✓	–	✓	n/a	–	–	–	–
32	สตจ. มหาสารคาม	เทศบาลเมืองมหาสารคาม	✓	–	–	–	–	–	✓	✓	✓	–	–	–
33	สตจ. เชียงใหม่	เทศบาลเมืองแม่เหียะ	✓	–	–	✓	–	–	✗	✓	–	✓	✓	–
34	สตจ. ลำพูน	เทศบาลเมืองลำพูน	✓	✓	–	–	✓	–	✓	✓	✓	✓	–	–
35	สตจ. เชียงราย	เทศบาลนครเชียงราย	✓	✓	✓	✓	–	✓	✓	✓	✓	✓	–	–
36	สตจ. แม่ฮ่องสอน	เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	✓	✓	–	–	✓	–	✓	✓	✓	✓	–	–
37	สตจ. ลำปาง	เทศบาลนครลำปาง	✓	–	✓	–	–	–	✓	✓	✓	–	–	–
38	สตจ. น่าน	เทศบาลเมืองน่าน	✓	✓	–	–	✓	✓	✓	✓	✓	–	–	–
39	สตจ. แพร่	เทศบาลเมืองแพร่	✓	✓	✓	✓	–	✓	✓	✓	✓	✓	✓	–

ที่	หน่วยตรวจสอบ	รายชื่อหน่วยรับตรวจ	ประเด็นข้อตรวจพบ											
			❶	❷					❸		❹			
				2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	3.2	4.1	4.2	4.3	4.4
40	สตจ. พะเยา	เทศบาลเมืองพะเยา	✓	✓	✓	✓	–	–	✓	✓	✓	–	–	–
41	สตจ. อุตรดิตถ์	เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์	✓	✓	✓	✓	–	✓	✓	✓	✓	✓	–	–
42	สตจ. พิษณุโลก	เทศบาลนครพิษณุโลก	✓	✓	–	–	–	✓	✓	✓	–	✓	–	–
43	สตจ. สุโขทัย	เทศบาลเมืองสวรรคโลก	✓	✓	✓	✓	✓	–	×	✓	–	–	–	–
44	สตจ. ตาก	เทศบาลนครแม่สอด	✓	✓	–	✓	–	–	✓	✓	–	✓	✓	–
45	สตจ. เพชรบูรณ์	เทศบาลเมืองวิเชียรบุรี	–	✓	–	✓	–	–	✓	✓	✓	✓	–	–
46	สตจ. นครสวรรค์	เทศบาลเมืองตาคลี	✓	–	✓	–	–	–	✓	✓	✓	✓	–	–
47	สตจ. กำแพงเพชร	เทศบาลเมืองกำแพงเพชร	✓	✓	✓	✓	–	–	✓	✓✓	✓	–	✓	–
48	สตจ. ชัยนาท	เทศบาลเมืองชัยนาท	✓	✓	–	✓	✓	–	✓	✓	✓	–	✓	✓
49	สตจ. อุทัยธานี	เทศบาลเมืองอุทัยธานี	✓	✓	✓	✓	✓	–	✓	n/a	✓	✓	–	–
50	สตจ. พิจิตร	เทศบาลเมืองบางมูลนาก	✓	✓	✓	✓	–	–	✓	✓	✓	–	–	–
51	สตจ. สิงห์บุรี	เทศบาลเมืองบางระจัน	✓	–	–	✓	–	–	✓	✓	✓	✓	–	–
52	สตจ. เพชรบุรี	เทศบาลเมืองเพชรบุรี	✓	–	–	–	–	–	✓	✓	✓	–	–	–
53	สตจ. ประจวบคีรีขันธ์	เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์	✓	✓	✓	–	✓	–	✓	✓	✓	✓	–	–
54	สตจ. ราชบุรี	เทศบาลเมืองบ้านโป่ง	✓	✓	✓	✓	–	–	✓	✓	–	–	–	–
55	สตจ. กาญจนบุรี	เทศบาลเมืองกาญจนบุรี	✓	✓	✓		–	–	✓	✓	✓	✓	✓	–
56	สตจ. สมุทรสงคราม	เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม	–	✓	–	✓	–	–	✓	✓	–	–	–	–
57	สตจ. สุราษฎร์ธานี	เทศบาลเมืองดอนสัก	✓	✓	✓	✓	–	–	✓	✓	–	✓	✓	–
58	สตจ. พังงา	เทศบาลเมืองพังงา	✓	✓	✓	–	✓	–	✓	✓	✓	✓	–	–
59	สตจ. ภูเก็ต	เทศบาลเมืองกะทู้	✓	–	–	✓	–	–	×	✓	–	–	–	–

ที่	หน่วยตรวจสอบ	รายชื่อหน่วยรับตรวจ	ประเด็นข้อตรวจพบ											
			❶	❷					❸		❹			
				2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	3.2	4.1	4.2	4.3	4.4
60	สตจ. ระนอง	เทศบาลเมืองบางริ้น	✓	✓	✓	✓	–	–	✓	✓	–	–	✓	✓
61	สตจ. ชุมพร	เทศบาลเมืองชุมพร	✓	✓	✓	–	–		✓	✓	✓	–	–	–
62	สตจ. นครศรีธรรมราช	เทศบาลนครนครศรีธรรมราช	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	n/a	✓	✓	–	–
63	สตจ. กระบี่	เทศบาลเมืองกระบี่	✓	✓	–	–	–		✓	✓✓	✓	–	–	–
64	สตจ. ตรัง	เทศบาลนครตรัง	✓	✓	–	–	–	✓	✓	✓	–	✓	–	–
65	สตจ. พัทลุง	เทศบาลเมืองพัทลุง	✓	–	–	–	–	–	x	✓	✓	✓	–	–
66	สตจ. สงขลา	เทศบาลนครหาดใหญ่	✓	–	–	✓	✓	–	✓	✓	–	✓	–	–
67	สตจ. ปัตตานี	เทศบาลเมืองตะลุบัน	✓	✓	✓	–	–	–	✓	✓	✓	✓	–	–
68	สตจ. สตูล	เทศบาลเมืองสตูล	✓	–	–	–	–	–	✓	✓	✓	✓	–	–
69	สตจ. ยะลา	เทศบาลนครยะลา	–	–	✓	–	–	–	✓	✓	✓	✓	–	–
70	สตจ. นราธิวาส	เทศบาลเมืองสุไหงโก-ลก	✓	✓	✓	–	✓	–	✓	✓	–	✓	–	–
71	สงพ.24 (กทม.)	สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร	✓	✓	–	–	✓	–	✓	✓	✓	–	–	✓
รวมทั้งหมด			67	57	38	34	23	9	64	59	52	38	17	7
ร้อยละ			94.37	80.28	53.52	47.89	32.39	12.68	90.14	88.06	73.24	53.52	23.94	9.86

หมายเหตุ :

❶ หมายถึง การจัดทำประมาณการรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ครอบคลุมจำนวนครัวเรือนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการเก็บและขนมูลฝอย

❷ หมายถึง การจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

2.1 การจัดทำฐานข้อมูล/ทะเบียนคุมเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย /ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่เป็นปัจจุบัน

2.2 การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่เป็นไปตามอัตราที่ประกาศในเทศบัญญัติ

2.3 การจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ครบถ้วนครอบคลุมทุกครัวเรือนที่ให้บริการ เช่น ไม่มีการกำหนดอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย ประเภท ตลาดสด แผงลอย โรงแรม/รีสอร์ท หอพัก/Guest House ร้านอาหาร สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง บริษัทเอกชน ธนาคาร สถานศึกษา และสถานที่ราชการ/รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

2.4 การจัดทำหลักฐานการรับเงินมีรายละเอียดไม่ครบถ้วน/การนำส่งเงินไม่เป็นไปตามระเบียบ หรือมีการบันทึกรายการบัญชีไม่ถูกต้องและไม่เป็นปัจจุบัน

2.5 การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไม่ครอบคลุมทุกประเภทของผู้รับบริการ

❸ หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมท้ายประกาศแตกต่างกันและไม่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจ และมีการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายด้านการบริหารจัดการมูลฝอย

3.1 ระยะเวลาการประกาศใช้เทศบัญญัติ

- ✓ หมายถึง ระยะเวลาการประกาศใช้เทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติ ระหว่าง ปี พ.ศ. 2538 – 2559 จำนวน 64 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 90.14
- ✗ หมายถึง ระยะเวลาการประกาศใช้เทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นต้นไป จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 9.86

3.2 การเปรียบเทียบรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ในปีงบประมาณ 2562

- ✓ หมายถึง อปท. ที่มีรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยน้อยกว่าค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินการเก็บและขนมูลฝอยจำนวน 59 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 88.06 ของข้อมูลทั้งหมด 67 แห่ง
- ✓✓ หมายถึง อปท. ที่มีรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย มากกว่าค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินการเก็บและขนมูลฝอยจำนวน 8 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.94 ของข้อมูลทั้งหมด 67 แห่ง
- n/a หมายถึง อปท. ไม่สามารถระบุข้อมูลได้จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.63 ของ อปท. ที่ตรวจสอบทั้งหมด 71 แห่ง

❹ หมายถึง ข้อสังเกตสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1 ไม่นำลูกหนี้ค้างชำระมาตั้งเป็นลูกหนี้ ณ วันสิ้นปีงบประมาณ 2562

4.2 ไม่มีมาตรการ เร่งรัด ติดตามการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย หรือมีแต่ไม่เพียงพอ

4.3 ไม่มีการจัดทำประกาศหรือการประชาสัมพันธ์หรือหนังสือแจ้งให้ผู้ใช้บริการมาชำระค่าธรรมเนียม

4.4 ไม่มีการจัดทำรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานด้านการดำเนินการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย เป็นรายเดือน เพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นให้ทราบปัญหา อุปสรรค และหาแนวทางแก้ไข และไม่มีการจัดทำรายงานการควบคุมภายใน

ภาคผนวกที่ 2 ลักษณะข้อเสนอแนะที่สำคัญของผลการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 71 แห่ง

ที่	ลักษณะข้อเสนอแนะ	จำนวน (แห่ง)
1	**ประมาณการรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยไม่ครอบคลุมจำนวนครัวเรือนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการเก็บและขนมูลฝอย**	
1.1	ให้จัดทำประมาณการรายได้ค่าธรรมเนียมให้สอดคล้องกับรายได้จัดเก็บจริงในปีงบประมาณที่ผ่านมาและสอดคล้องกับผู้ใช้บริการเก็บและขนมูลฝอยจริง /จัดทำประมาณการโดยสำรวจผู้อยู่ในข่ายต้องชำระค่าธรรมเนียมและนำมาเป็นฐานข้อมูลในการตั้งประมาณการ	42
1.2	ให้จัดทำและปรับปรุงฐานข้อมูลเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยให้ถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน และนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ / จัดทำฐานข้อมูลผู้อยู่ในข่ายต้องชำระค่าธรรมเนียมให้ครบถ้วนเป็นปัจจุบันและสม่ำเสมอ	40
1.3	ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำประมาณการรายรับทุกประเภทโดยถือปฏิบัติตามหนังสือสั่งการอย่างเคร่งครัด	12
2	**กรณีการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด**	
2.1	จัดทำฐานข้อมูล/ทะเบียนคุมต่างๆ ของผู้ใช้บริการเก็บและขนมูลฝอยทั้งหมดในเขตเทศบาล และบันทึกรายละเอียดผู้ชำระรายได้อื่น ๆ จัดทำรายละเอียดลูกหนี้ ไว้ในระบบบัญชี บันทึกบัญชีและจัดทำรายงานการเงินโดยถือปฏิบัติให้เป็นไปตามหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง	35
2.2	ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนทราบถึงหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และระยะเวลาการจัดเก็บค่าธรรมเนียม และสื่อสารทำความเข้าใจถึงความจำเป็นที่ต้องจัดเก็บ /ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจในการชำระค่าธรรมเนียมเก็บและขนมูลฝอย เน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเต็มใจที่จะชำระค่าธรรมเนียมตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย	34
2.3	กรณีจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่ำไปจากการลดอัตราโดยผู้ไม่มีอำนาจขอให้จัดเก็บเพิ่มเติม และการลดอัตราค่าธรรมเนียมให้ถือปฏิบัติให้ถูกต้อง /ให้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีจัดเก็บค่าธรรมเนียมผิดอัตรา /ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมฯ ไม่เป็นไปตามอัตราที่เทศบัญญัติกำหนด /ตรวจสอบยอดเงินค่าธรรมเนียมค้างชำระ/เร่งรัดจัดเก็บและทำหนังสือแจ้งผู้ใช้บริการมาชำระค่าธรรมเนียม	23
2.4	กำชับให้ผู้เกี่ยวข้อง ศึกษาทำความเข้าใจและถือปฏิบัติตามระเบียบ แบบแผนทางราชการ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง	15
2.5	กำหนดขอบเขต แนวทาง วิธีการปฏิบัติ และขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ให้ชัดเจนโดยให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ดำเนินการตามอย่างเคร่งครัด และให้มีการรายงานสรุปผลการปฏิบัติหน้าที่ประจำเดือนหรือวงเวลาตามความเหมาะสม	14

ที่	ลักษณะข้อเสนอแนะ	จำนวน (แห่ง)
2.6	เร่งรัดการประเมินค่าธรรมเนียมฯ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมประจำเดือน/ปี ให้ครบถ้วนถูกต้องและครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด /ตรวจสอบอัตราค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บแต่ละรายว่าถูกต้องตรงกับบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมเก็บและขนมูลฝอยท้ายเทศบัญญัติหรือไม่	14
2.7	กำหนดแนวทางการจัดเก็บให้เป็นไปตามบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมท้ายเทศบัญญัติ/ วัดปริมาณขยะสำหรับผู้ใช้บริการแต่ละรายให้ครบถ้วน เป็นประจำสม่ำเสมอ จัดทำเอกสารหลักฐานประกอบการคำนวณปริมาณขยะ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดเก็บรายได้ให้เป็นไปตามบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมตามเอกสารแนบท้ายประกาศเทศบัญญัติ เรื่อง สิ่งปฏิกูลและมูลฝอยฯ	9
2.8	ออกคำสั่งกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ การมอบหมายการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบให้เหมาะสมและเพียงพอต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ/กำหนดขอบเขตวิธีการ และขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ ให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ดำเนินการอย่างเคร่งครัด /กำชับเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย ดำเนินการประเมินอัตราค่าธรรมเนียมที่ต้องชำระตามเทศบัญญัติให้ครบถ้วน ถูกต้องเป็นปัจจุบัน	9
2.9	จัดทำรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานด้านการดำเนินการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย เป็นรายเดือนเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทราบปัญหาและอุปสรรค และหาแนวทางแก้ไข	8
3	**ข้อสังเกตสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**	
3.1	ทุกสิ้นปีงบประมาณให้รวบรวมข้อมูลผู้ค้างชำระแจ้งฝ่ายบัญชีให้บันทึกข้อมูลผู้ค้างชำระค่าธรรมเนียม/กรณีผู้อยู่ในข่ายชำระค่าธรรมเนียม ไม่ชำระค่าธรรมเนียม ณ สิ้นปีงบประมาณ ต้องตั้งเป็นลูกหนี้ค่าขยะ พร้อมจัดทำรายละเอียดค่าธรรมเนียมฯ ที่ค้างชำระ	57
3.2	กำหนดมาตรการในการเร่งรัด ติดตามการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยให้ชัดเจน /จัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยสำหรับผู้ที่ไม่ชำระหรือหลีกเลี่ยงการชำระโดยการแจ้งเตือนและติดตามเร่งรัดตามวิธีที่กฎหมายกำหนดโดยเคร่งครัด	28
3.3	จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับหน้าที่ที่ต้องชำระค่าบริการเก็บและขนมูลฝอยที่อยู่ในเขตบริการของเทศบาล และสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนถึงความจำเป็นที่ต้องจัดเก็บค่าธรรมเนียมเก็บและขนมูลฝอย เพื่อสร้างความเข้าใจในหลักการมีส่วนร่วมของผู้ก่อให้เกิดขยะที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะโดยสื่อต่างๆ เช่น ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของเทศบาล จัดทำป้ายไวนิลประชาสัมพันธ์ หรือประสานให้ผู้นำชุมชนประสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น	25
3.4	กำหนดแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บขนขยะให้ครอบคลุมพื้นที่การให้บริการ อัตราการจัดเก็บ/จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงหรือลดการสร้างขยะมูลฝอย/ตั้งศูนย์คัดแยกขยะหรือธนาคาร/มีมาตรการในการกำจัดขยะมูลฝอยติดเชื้อ/ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างชุมชนโดยปลุกจิตสำนึกประชาชนในการลดปริมาณขยะ คัดแยกขยะ	20

ที่	ลักษณะข้อเสนอแนะ	จำนวน (แห่ง)
3.5	ให้ความสำคัญในการจัดเก็บรายได้และการจัดวางระบบการควบคุมภายในที่ดี /ดำเนินการจัดวางระบบการควบคุมภายในเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน/ให้นำความเสี่ยงในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมไม่ครบถ้วนมากำหนดไว้ในรายงานการควบคุมภายในของเทศบาล	15
3.6	บันทึกบัญชีลูกหนี้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอย และบันทึกบัญชีรายรับให้ถูกประเภทรายรับ โดยถือปฏิบัติตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง หลักเกณฑ์และ วิธีปฏิบัติการบันทึกบัญชีฯ โดยเคร่งครัด	10

ที่มา : รายงานการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ค่าธรรมเนียมการเก็บและขนมูลฝอยของ อปท. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 จำนวน 71 รายงาน

หมายเหตุ : หน่วยรับตรวจ 1 แห่ง อาจมีการแจ้งข้อเสนอแนะมากกว่า 1 ลักษณะ

คณะผู้บริหารการตรวจสอบ

1. นายประจักษ์	บุญยัง	ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
2. นางสาวพศุตม์ณิชา	จำปาเทศ	รองผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
3. นางวรรณศรี	นมะหุต	ผู้ช่วยผู้ตรวจเงินแผ่นดิน (สตภ.11)
4. นางสาวศศิวรรณ	ทรงบัณฑิตย์	ผู้อำนวยการสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดชลบุรี

5. คณะผู้บริหารของสำนักตรวจสอบการเงินและบริหารพัสดุที่ 24
6. คณะผู้บริหารของสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัด จำนวน 70 จังหวัด

คณะผู้จัดทำรายงานการตรวจสอบ

1. นางสาวกรรณิการ์	ประสาทเกตุ	นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการพิเศษ
2. นางสาววิมล	พุ่มใย	นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการพิเศษ
3. นางสาวอิศราภรณ์	สุขสุ่ม	นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการพิเศษ
4. นางศุภธิดา	ภักดี	นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการ

5. ผู้ตรวจสอบของสำนักตรวจสอบการเงินและบริหารพัสดุที่ 24
6. ผู้ตรวจสอบของสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัด จำนวน 70 จังหวัด